

Me osaamme Kanta-Hämeessä! -hankkeen loppukysely

18.9.2025

Anu Ylimäki, rehtori, Hausjärven kansalaisopisto ja Lopen opisto

Me osaamme Kanta-Hämeessä! –hanke on Hausjärven, Lopen ja Riihimäen kansalaisopistojen yhteinen hanke, jolla on pyritty lisäämään osaamisperusteisesti suunniteltujen kurssien osuutta kansalaisopistojen kurssitarjonnassa. Hanketta rahoittaa Opetushallitus. Hanke alkoi syksyllä 2023 ja päättyy raportointiin syyskuussa 2025.

Hankkeeseen lähti mukaan 13 tuntiopettajaa, joille tehtiin hankkeen aluksi aloituskysely. Aloituskyselyyn vastasi 69 % opettajista. Sen tulokset on koottu omaan asiakirjaansa. Hankkeen lopuksi samalle opettajajoukolle tehtiin loppukysely, jolla kartoitettiin hankkeesta saatuja kokemuksia. Loppukyselyyn vastasi 54 % mukana olleista opettajista (7 henkilöä). Vastaajissa painottuivat alalla vasta 1-5 vuotta työskennelleet opettajat, heitä oli vastaajista 57 % (4 henkilöä). Yli 15 vuotta alalla olleita vastasi kyselyyn 2 henkilöä. Uran pituudessa yksi opettaja sijoittui näiden väliin. Vastanneet opettajat olivat enimmäkseen kädentaitojen ja kuvataiteen ainealueilta. Myös tanssi, liikunta ja kirjoittaminen olivat ainealueista edustettuina. Vastanneista opettajista 57 % oli opettanut osaamisperusteisella kurssilla ja arvioinut opiskelijoita. Osaamisperusteisen kurssin oli suunnitellut 43 % vastanneista mutta heidän kurssinsa ei ollut osanottajien puutteessa toteutunut. Vastaajat olivat saaneet tietoa osaamisperusteisuudesta hankkeeseen osallistuvista kansalaisopistoista, muista opistoista ja Kansalaisopistojen liitosta. Myös opettajatutut olivat olleet tiedonlähteenä.

Yhteenveto opettajien kokemuksista

Hankkeeseen osallistuminen hyödytti opettajia monin tavoin:

Osaamisperusteisuuden ymmärrys syveni. Opettajat kokivat oppineensa merkittävästi lisää osaamisperusteisuudesta ja sen käytännön toteutuksesta kansalaisopistoissa.

Motivaatio ja rohkeus kasvoivat. Useat opettajat kertoivat, etteivät olisi ryhtyneet osaamisperusteiseen opetukseen ilman hankkeen tarjoamaa tukea ja kannustusta.

Suunnittelu- ja toteutusvalmiudet paranivat. Hanke antoi pohjaa ja varmuutta kurssien suunnitteluun ja toteuttamiseen osaamisperusteisesti.

Yhteistyö ja vertaistuki koettiin arvokkaaksi. Kokemusten ja ajatusten jakaminen kollegoiden kanssa koettiin hyödylliseksi ja inspiroivaksi.

Materiaalien tuottaminen syvensi osaamista. Oppaita kirjoitettaessa opettajat perehtyivät syvällisesti osaamisperusteisuuden käsitteisiin ja käytäntöihin.

Opiskelijälähtöisyys vahvistui. Kurssien suunnittelussa alettiin painottaa entistä enemmän opiskelijan näkökulmaa.

Käytännön kokemus karttui. Hankkeen myötä opettajat saivat konkreettista kokemusta osaamisperusteisten kurssien toteuttamisesta.

Kaikki kyselyyn vastanneet opettajat pitivät osaamisperusteisia kursseja erittäin tarpeellisina. Kaikki vastaajat suhtautuivat niihin myönteisesti – erityisesti kansalaisopiston näkökulmasta, jossa tarve nähtiin suurimpana. Myös opiskelijan ja opettajan kannalta kurssien merkitys tunnistettiin selkeästi.

Vastaajien käsityksen mukaan osaamisperusteiset kurssit ovat opiskelijoille tärkeitä alla mainituista syistä (syyt ovat vastaajien asettamassa tärkeysjärjestyksessä):

1. Opiskelija voi tehdä osaamisensa näkyväksi
2. Osaamisperusteisuus on laadun tae
3. Opiskelijan on helpompi päästä jatko-opintoihin

4. Opiskelija saa kilpailuvaltteja työnhakuun
5. Opiskelija saa oppimisestaan palautetta
6. Opiskelija saa opintopisteitä
7. Opiskelija saa onnistumisen elämyksen

Vastanneiden opettajien mukaan osaamisperusteiset kurssit ovat opettajille tärkeitä seuraavista syistä (syyt on asetettu tärkeysjärjestykseen vastausten perusteella):

1. Opettaja saa uusia tietoja ja taitoja
2. Opettaja lisää kilpailukykyään työmarkkinoilla
3. Opettajan on helpompi hahmottaa, millaista osaamista kurssilla tavoitellaan
4. Opettaja saa työhönsä uusia ideoita
5. Osaamisperusteisten kurssien suunnittelusta ja arvioinnista saa palkkaa
6. Opettaja saa kurseilleen enemmän opiskelijoita

Vastaajien mukaan osaamisperusteiset kurssit ovat tärkeitä kansalaisopistoille seuraavista syistä (tärkeysjärjestys vastausten perusteella):

1. Kansalaisopisto-opintojen arvo lisääntyy muiden oppilaitosmuotojen silmissä
2. Kansalaisopisto-opintojen arvo lisääntyy opiskelijoiden silmissä
3. Kansalaisopisto-opintojen arvo lisääntyy sidosryhmien silmissä
4. Kansalaisopistot saavat uuden mittarin toimintansa vaikuttavuuden arviointiin

Kyselyyn vastanneet tuntiopettajat arvioivat osaamisperusteisen kurssin suunnittelun sujuvaksi. Aiheen valinta koettiin selvästi helpoimmaksi – suurin osa piti sitä erittäin helppona. Osaamistason, tavoitteiden ja arviointikriteerien määrittely arvioitiin melko helpoksi, mutta vaativat hieman enemmän pohdintaa. Laajuuden määrittely oli hieman haastavampaa kuin muut osa-alueet, mutta silti useimmat kokivat sen vähintään kohtalaisen helpoksi. Yleisesti ottaen suunnittelu koettiin pääosin sujuvaksi, vaikka osa-alueiden välillä oli pieniä eroja.

Osaamisperusteisen kurssin käytännön toteutus koettiin vastaajien joukossa varsin sujuvaksi. Opiskelijoiden ohjaus, arviointi ja aikataulussa pysyminen koettiin pääosin melko helpoksi. Tasapuolisuuden huomiointi ja arvioinnin työläys arvioitiin hieman haastavammiksi, mutta silti hallittaviksi. Osaamisperusteisuuden selittäminen opiskelijoille koettiin kaikkein haastavimmaksi osa-alueeksi. Yleisesti toteutus koettiin sujuvaksi, mutta erityisesti osaamisperusteisuuden selkeyttäminen opiskelijoille kaipaavaa vielä tukea ja kehittämistä.

Opettajat kokivat saavuttaneensa henkilökohtaiset tavoitteensa hankkeessa hyvin. He saivat lisää varmuutta ja osaamista osaamisperusteisten kurssien suunnitteluun ja toteutukseen. Useat mainitsivat oppineensa ymmärtämään osaamisperusteisuuden periaatteita ja arviointia paremmin. Tavoitteisiin kuului myös uusien kurssien suunnittelu ja toteutus, yhteistyö muiden opettajien kanssa sekä oppaiden laatiminen. Ryhmätyöskentely ja vertaistuki koettiin mielekkäiksi ja hyödyllisiksi. Kokemuksen myötä opettajat kokivat rohkaistuneensa jatkamaan osaamisperusteisten kurssien kehittämistä tulevaisuudessa.

Opettajat kokivat saaneensa monipuolista ja jatkuvaa tukea kansalaisopistoilta hankkeen aikana. Tuki ilmeni muun muassa suunnitteluopettajien ja rehtorien saavutettavuudessa, vertaistukena tapaamisissa sekä selkeinä ohjeina ja esimerkkeinä. Etätapaamiset ja yhteiset suunnittelupalaverit koettiin hyödyllisiksi ja sujuviksi. Ryhmätyöskentely, jaetut tehtävät ja oppaiden laatiminen tukivat oppimista ja toivat mielekkyyttä työskentelyyn. Kokeneemmilta kollegoilta saatu apu oli erityisen arvokasta uusille osaamisperusteisuuden suunnittelijoille.

Vastaajilta kysyttiin myös sitä, miten he uskovat osaamisperusteisuuden näkyvän kansalaisopistoissa 10 vuoden kuluttua. Opettajat uskovat, että osaamisperusteisuus tulee vahvistumaan kansalaisopistoissa

tulevaisuudessa. Erityisesti nähtiin todennäköisenä, että osaamisperusteisuus voi olla edellytys valtionavulle. Yhteistyön muiden oppilaitosten kanssa arveltiin lisääntyvän. Pidettiin myös todennäköisenä, että opiskelijat osaavat tulevaisuudessa yhä useammin vaatia kursseilta osaamisperusteisuutta.

Sen sijaan näkemykset jakautuivat enemmän sen suhteen, tulevatko kaikki kurssit olemaan osaamisperusteisia tai kuinka moni opiskelija haluaa suorituksensa Koskeen. Yleisilme oli kuitenkin myönteinen ja kehityssuunta nähtiin selvästi eteenpäin vievänä.

Opettajat suunnittelivat hankevuonna yhteensä vaihtelevan määrän osaamisperusteisia kursseja – yhdestä kymmeneen. Suurin osa vastaajista sai ainakin osan kursseistaan toteutumaan, ja muutama opettaja onnistui toteuttamaan kaikki suunnittelemansa kurssit. Joillakin kursseja ei toteutunut lainkaan, vaikka suunnitelmia oli tehty. Lisäksi osa opettajista huomautti, että vaikka kurssit toteutuivat, opiskelijat eivät aina halunneet suorittaa niitä osaamisperusteisesti. Tämä toi esiin tarpeen kehittää opiskelijoiden motivointia ja tiedottamista osaamisperusteisuuden hyödyistä.

Opettajat kokivat onnistumisia erityisesti opiskelijoiden motivaation, aktiivisuuden ja oppimisprosessin syvyyden kautta. Esille nousi opiskelijoiden ilo ja innostus, esimerkiksi tanssiliikunnassa ja portfoliotyöskentelyssä. Reflektointi ja itsenäisten tehtävien tekeminen koettiin merkityksellisiksi, ja osa opiskelijoista haastoi itseään kurssitöissä. Opettajat kokivat myös kurssien suunnittelun ja osaamistavoitteiden määrittelyn rikastuttavan omaa opetustyötään. Vaikka kaikilla kursseilla ei ollut osaamisperusteisia suorituksia, kurssien rakenne ja sisältö kehittyivät hankkeen myötä.

Vaikka osa opettajista koki kurssien sujuneen odotetusti, esiin nousi myös haasteita. Erityisesti opiskelijoiden työpäiväkirjan tekeminen osoittautui vaikeaksi – sen muistaminen ja jaksaminen tuotti osalle hankaluuksia. Tasapuolisuuden huomiointi ja yksittäisten opiskelijoiden sitoutuminen kurssitehtäviin herättivät pohdintaa. Lisäksi kurssien markkinointiin toivottiin parannusta, erityisesti yhteistyön kautta muiden oppilaitosten kanssa. Muutama opettaja ei voinut vastata, koska kurssit eivät toteutuneet hankevuonna.

Opettajat kokivat oppineensa hankkeen aikana merkittävästi osaamisperusteisuuden käytännön toteuttamisesta kansalaisopistoissa. He saivat valmiuksia kurssien suunnitteluun, sisällön tiivistämiseen ja arvioinnin määrittelyyn. Useat mainitsivat ymmärtäneensä, mitä osaamisperusteisuus tarkoittaa ja miten se voidaan ottaa lähtökohdaksi kurssisuunnittelussa. Lisäksi opittiin, että opintopisteiden suorittaminen kiinnostaa eri-ikäisiä opiskelijoita, joilla on erilaisia motiiveja. Hankkeen koettiin antaneen hyvän pohjan jatkaa osaamisperusteisten kurssien kehittämistä myös tulevaisuudessa.

Opettajilla on pääosin positiivinen ja innostunut fiilis osaamisperusteisuudesta hankkeen päättyessä. He kokivat saaneensa lisää ymmärrystä, osaamista ja konkreettisia työkaluja kurssisuunnitteluun. Osaamisperusteisuus nähdään mahdollisuutena, ei uhkana, ja sen koetaan tuovan laatua ja selkeyttä opetukseen. Useat opettajat aikovat jatkaa osaamisperusteisten kurssien suunnittelua ja toteutusta tulevaisuudessa. Myös käytännöt, kuten opiskelijoiden kiinnostuksen kartoittaminen jo ilmoittautumisvaiheessa, koettiin toimiviksi. Kokonaisuudessaan hanke vahvisti opettajien uskoa osaamisperusteisuuden hyötyihin kansalaisopistoissa.

Hankevuoden aikana opettajien toiminnassa tapahtui pieniä mutta merkittäviä muutoksia. Eniten muutoksia koettiin omassa ajattelussa ja toiminnassa oppitunneilla. Kurssien suunnitteluun ja ajankäyttöön tuli joitakin uusia näkökulmia, mutta stressitaso pysyi pääosin ennallaan. Innostuneisuus lisääntyi monilla, ja suhtautuminen opiskelijoihin muuttui jonkin verran. Kokonaisuutena hankkeen vaikutukset näkyivät erityisesti opetustyön sisällössä ja suunnittelutavoissa.

Kiteytys

Hankevuoden aikana opettajat kokivat osaamisperusteisuuden tuoneen merkittäviä muutoksia omaan työhönsä. He saivat lisää osaamista, rohkeutta ja konkreettisia työkaluja kurssien suunnitteluun ja toteutukseen. Yhteistyö, vertaistuki ja opistojen tarjoama tuki vahvistivat oppimisprosessia ja motivaatiota. Osaamisperusteisuus nähtiin mahdollisuutena, joka tuo laatua ja selkeyttä kansalaisopistojen toimintaan. Hankkeen myötä opettajat ovat valmiita jatkamaan kehittämistyötä ja viemään osaamisperusteisuutta eteenpäin.